

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

§. 1. Aliorum placita, ipsorumque fundamenta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

§. I.

Aliorum placita ipsorumque fundamenta.

EX doctoribus Scholasticis vnus fuit Durand. in 2. dist. 1. quæst. 4. qui negauit ad creandum requiri virtutem infinitam, & consequenter repugnare creaturæ aliquid efficere absque subiecti mutatione. Aliquantulum huic sententiæ fauet Gabr. in 2. dist. 1. quæst. 4. art. 2. vbi licet asserit creaturam non posse creare, dicit huius rei rationem reddi non posse, nisi petitam ab experientia, quæ constat hanc esse creaturarum conditionem, quæ transgredi non potest. Gabrielem rogare quando, quomodoque expertus sit vnum Angelum alium non creare. His non parum adhaeret Arriaga, qui asserit disput. 1. sect. 5. subiect. 2. nulla ratione probari repugnantiam creationis procedentis à principio creato, & probabilis apparere posse à Deo produci creaturam aliquam habentem virtutem ad creandum, non solum vt causam instrumentalem, sed etiam vt causam principalem. Communis Scholasticorum sententia fert repugnare creaturam habentem virtutem, & causam principalem creaturam, ita Mag. in 4. dist. 5. & Diu. Thom. 1. part. quæst. 45. artic. 5. & apud hos plures, Scotus in 4. dist. 1. quæst. 1. quem sui sequuntur. Ocham in 2. quæst. 7. Henr. quodlib. 4. quæst. 37. & Egid. quodlib. 5. quæst. 1. Eandem sententiam amplectuntur Pater Vasquez, 1. part. disput. 175. c. 2. P. Soar in Metaph. disp. 2. sect. 2. P. Hurtad. disp. 12. sect. 6. P. Albert. tom. 1. coroll. quæst. 17. Theolog. ex primo principio philosophico, & alij innumeri. De potentia obedienciali creatiua negant D. Thom. suprâ, Scot. ibi Caiet. 3. part. quæst. 62. Bonf. 5. Metaph. cap. 2. Vasquez suprâ, P. Granad. 1. part. ad quæst. 44. & alij plurimi. Creaturam posse à Deo eleuari vt instrumentum ad creandum defendunt Soar. ibid. sect. 3. num. 9. P. Albert. tom. 1. quæst. 1. Theologica in 1. coroll. ex 2. princip. philosoph. num. 14. Pater Hurtadus suprâ, & Arriaga ibidem.

Probat Angelicus Doctor nullam causam creatam posse virtutem habere creatiua, hac ratione. Effectus vniuersalissimi tribuendi sunt causæ vniuersalissimæ, scilicet Deo: sed terminus creationis est vniuersalissimus, quia est ratio entis: ergo tantum potest tribui Deo causæ vniuersalissimæ illius. Hanc rationem difficilem putant Hurtad. & Arriaga, suprâ: obicit iste vniuersaliorum non esse terminum creationis, quam generationis, quia non est vniuersalior Angelus terminus creationis, quam aquæ gutta generationis terminus. Additque obicere esse quid sit creationem terminari ad rationem entis, cum tantum deferat creatio, & generatio ex eo, quod hæc subiectum respiciat, & non illa. Ibidem ostendit ille: asserit creationem non terminari ad rationem entis abstracti, sed ad rationem entis contracti ad tale ens, quia ratione generatio similiter terminatur ad ens, quia terminatur ad tale ens. Neque vlla est actio generatiua, seu creatiua, quæ terminetur ad rationem entis abstractam, sed omnis actio terminatur ad terminum singularem, & contractum ad talem entis rationem. Assentior doctrinæ adductæ ab Hurtado, & Arriaga, sed existimo abs re adduci ad rationem Diu. Thom. expendendam. Asserit Angelicus Doctor creationem terminari ad ens eo sensu, quo sæpe dicit causam primam concurrere ad rationem communem entis, & non ad rationes speciales, hoc est virtutem Dei se extendere ad omnia singularia, quibus inest prædicatum entis, & non circumscribi aliqua ratione speciali, sicut reliquæ causæ creatæ, quarum effectus non æquæ se extendunt ad ens, sed continentur intra certam speciem: sic ignis potest producere singularia, quibus inest hoc prædicatum ignis, non verò illa, quæ hoc prædicato non gaudent. Eodem sensu dicimus potentiam visiuam seu visionem ferri in colorem non quia aliquando ratio abstracta coloris aliquo percipitur actu, sed quia varij actus singulares, seu diuersæ rationes possunt terminari ad omnia indiuidua contenta sub ratione communi coloris. Sic existimat Sanctus Thomas virtutem creatiua terminari ad rationem entis, ita vt eo ipso, quod hæc causa habet virtutem creandi, illam possit exercere respectu omnium entium, & in eodem sensu asserit creationem respicere vniuersalissimum terminum, non quia hæc numero creatio rationem communem respiciat, sed quia creationes, quæ possunt ad virtutem creatiua pro-

Franc. de Quiedo, Philosoph. Tom. I.

cedere possunt attingere quicquid est creabile, quia virtus creatiua refertur ad creabile, vt creabile est, sicuti potentia visiva ad colorem, vt color est, & sicuti hæc eo ipso, quod respiciat colorem vt color est, potest quicumque colorem singularem respicere, ita eo ipso, quod respiciat creabile vt creabile, potest quodcumque obiectum creabile producere. Hac ratione docuit Sanctus Thomas Angelum non posse creare sibi similem, quia posset creare omnes Angelos. Id mihi in hac ratione difficile est, cur quæcumque virtus creatiua debeat respicere tanquam obiectum omne creabile vniuersalissimè sumptum, & non possit respicere aliquod speciale genus creabilium, sicuti virtus generatiua hominis non respicit omne generabile, sed certam speciem generabilem.

Secundam rationem sic efformant Henr. & Ric. Inter ens, & nihil est distantia infinita: ergo requiritur infinita virtus vt aliquid ex nihilo extrahatur ad rationem entis. Antecedens probatur: maior distantia est inter ens, & non ens, quam inter ens positium & positium, sed inter Deum, & hominem est distantia infinita: ergo inter hominem, & non hominem erit etiam distantia infinita. Cōfirmatur: esse, & non esse distant contradictoriè: ergo summè: ergo non potest distare magis Creator à creatura, quam creatura à suo extremo contradictorio: ergo sicut Deus distat à creatura infinite; ita creatura distabit infinite à nihilo, quod est sui contradictorium. Si discursus iste rectè inspicitur, eo tendit vt probet nihil posse produci à virtute finita, non solum per actionem creatiua, verum neque per generationem quod sic ostendo. Quicumque effectus producatur sit ex nihilo sui, siue fiat ex subiecto, siue ex nullo præsupposito subiecto, quod fieri ex nihilo dicitur respectu termini creati: sed nulla entitas opponitur contradictoriè cum nihilo subiecti, sed cum nihilo sui, verbi gratia, calor non opponitur contradictoriè cum nihilo subiecti, in quo potest recipi, sed cum nihilo eiusdem caloris: ergo quando calor producitur ex aliquo subiecto & ex nihilo sui, extrahitur in illa productione ex contradictoria distantia, quam intendit argumentum suprâ factum: ergo non potest hoc fieri, neque calor extrahi ab extremo infinite distanti nisi virtute infinita: ergo non potest calor produci adhuc dependenter à subiecto, nisi à Deo infinite potente.

Huius rationis fundamentum acutè euertunt Scot. & Durand. hac ratione. Distantia inter extrema immediata, tanta potest esse præcisè quantum vnum extremum est maius altero, quia dum medium non est inter vtrumque extremum nulla potest esse distantia nisi excessus supra alterum: sed vnum extremum tantum potest aliud excedere ratione totius suæ entitatis: ergo si tota sua entitas non sit infinita, sed finita, excessus non erit infinitus, sed finitus. Secundò eatenus distat non esse hominis ab esse hominis quatenus deficit ab esse quod habet homo: sed esse, quod habet homo est finitum: ergo tantum deficit ab esse finito, quantum deficit finitè, nihil enim potest ab esse finito per purum non esse illius infinite deficere. Vltimò impugnatur hæc ratio. Creatio termini ex nihilo tantum attingit entitatem posituiam termini: hæc est finita & limitata: ergo tantum attingit quid finitum, & limitatum, quicquid sit de distantia ipsius termini à nihilo, quia distantiam hanc non attingit creatio, sed tantum vnum extremum illius, distantia autem cum sit interiacens inter extrema, debet vtrumque dicere, videlicet nihilum termini, & ipsum terminum, quorum creatio tantum attingit extremum positium, non negatiuum, seu nihilum, seu negationem termini, quia negatio tantum potest attingi per actionem tanquam terminum à quo, vt notum est, quia in se ipsa actionem non terminat vt terminus ad quem, neque illius est subiectum: vbi autem non est subiectum, quod transeat, terminus à quo esse non potest. Ex his facile est argumentum dissoluere, admissa enim distantia infinita inter nihilum termini creati, & ipsum terminum creatum non arguitur virtutem creatiua fore infinitam, quia hæc tantum attingit extremum finitum distantie, non vtrumque, in quo distantia consistit vt dictum est. Secundò falsum est distantiam inter nihilum termini creati, & ipsum terminum esse infinitam, vt iam ostendimus. Ad confirmationes adductas dico extrema contradictoria habere tantum oppositionem, quæ potest esse inter ipsa, non tamen vnum extremum habere summam distantiam

E b

a b

ab altero, quam potest habere à quocumque alio, magis enim distat esse hominis ab esse Dei, quam esse hominis à non esse ipsius, quia à non esse hominis tantum distat secundum suum esse hominis, & ab esse Dei secundum infinitas creaturas possibiles perfectiores homine, & imperfectiores Deo, & secundum infinitum Dei esse.

6 Tertia ratio est Caietani, quam sic format: Quando duo principia concurrunt ad eundem effectum, quo magis decrescit virtus vnius magis debet accrescere virtus alterius respectu eiusdem effectus, sed in actione creatura causa materialis decrescit in summum vsque ad non esse sui: ergo virtus actiua debet crescere in summum vsque ad sui perfectissimum: ergo debet attingere perfectionem infinitam: ergo virtus finita, & limitata non potest esse principium creationis. Respondeo deficiente causâ materiali principium efficiens debere supplere virtutem illius, & influxum, quem causa materialis præstaret, ex quo inferitur virtutem effectiuam debere esse infinitam, quia si principio, quod cum causâ materiali poterat producere effectum, totidem perfectionis accrescat, quod haberet causa materialis, non idem infinitè perfectum euadet, quia perfectiones duplicis causæ create effectiuæ, & materialis simul sumptæ non æquivalent simplici perfectioni infinitæ. Ad formam argumenti. Respondeo tantam perfectionem debere addi principio effectiuo, quanta deficit in materiali, in hoc autem non deficere perfectionem infinitam, cum tota illius perfectio finita sit, & ita non debere addi principio effectiuo infinitam perfectionem. Idem dico de influxu, cum enim influxus causæ materialis, & effectiuæ vnus, & idem sit finitus, & limitatus, influxus principij creatantis, qui loco vtriusque est abrogandus in influxum principij suppleturus non debet esse infinitus, sed finitus esse debet, sicuti est de facto influxus, quem Deus præstat respectu cuiusvis effectus creati.

7 Quarta ratio est Scoti, quâ vtitur Vasquez. Si aliqua virtus creatura daretur, deberet esse spiritualis, materialis enim cum à materia dependeat non potest non operari dependenter à materia, virtus autem spiritualis operatur media volitione, quæ cum accidens sit improporcionata est ad actionem creaturam. Possent responderi non esse de ratione rei materialis dependere à materia, potest enim dari corpus simplex, quod à materia non dependeat, & forma materialis creata, quæ licet ordinem dicat ad materiam & ad illius dispositiones, sicuti rationalis anima, non dependeat ab aliqua materiali causâ, à qua formâ posset alia similis creati. Sed esto, possibilis non sit virtus creatura, quæ spiritualis non sit, & necessariò media volitione hæc sit operatura. Volitio non est virtus, à qua physice operatio procedit, sed tantum conditio applicans virtutem ad operandum: ergo quamvis accidens sit, potest conducere ad creationem non tanquam formalis ratio cauandis, sed tanquam virtutis applicatio, seu determinatio, sicuti conducit approximatio localis causæ substantialis, quæ consistit in præsentia accidentali ad effectum substantialem producendum.

8 Quinta ratio est P. Soarij, qui ex eo, quod nulla ex existentibus creaturis virtutem habeat creandi, inferit, non esse possibilem talem creaturam, quia si talis creatura possibilis esset constitueret alium gradum, & ordinem præter eos, qui nunc sunt, quia haberet distinctum, & altiore operandi modum: ergo pertineret ad perfectionem vniuersi vt esset talis gradus: dicendum ergo possibilem non esse talem creaturam, ne dicamus vniuersi ordinem esse imperfectum, & mancum. Confirmat hanc rationem auctoritas D. Thomæ, qui eadem probat i. p. Deum Angelos creasse. Rationem hanc valde sensatam dicit esse N. Albertinus, quam inefficacem esse sic ostendo. Possibiles sunt plures species creaturarum longè perfectiores his existentibus: ergo non rectè inferitur: non existit creatura, quæ habeat hanc virtutem: ergo non est possibilis, alias non posset Deus creaturas diuersi ordinis existentibus perfectiores producere, quod admitti nequit, vt probabo Controuersia sequenti. Neque in principiis eiusdem Soar hæc consequentia firma esse potest, cum ipse concedat possibile esse corpus simplex carens compositione essentiali materiæ, & formæ, licet de facto non detur, & sit diuersi ordinis ab his, quæ existentia cognoscimus. Ad auctoritatem D. Thomæ qui hac ratione vtitur ad probandum dari in rerum natura Angelos existentes, respondeo in materia de qua agebat D. Thomas rationem hanc esse valde pro-

babilem licet Metaphysicè intentum non includat, quia multum perfectionis deesset vniuerso, si Angeli non essent in illo creati, qui valde sunt necessarij ad hominum custodiam, cæterorum gubernationem, & alia plurima, creatura autem, quæ virtutem haberet creandi est perfectior daret vniuerso, non tamen ita necessariam, sicuti est illa quæ mundo accrescit ex Angelorum creatione. Inquires, an si talis creatura daretur, esset perfectior Angelis. Respondeo rem esse incertam, quia etsi illos superaret in modo producendi effectus, forsitan non posset producere effectus æquè perfectos, ac producit Angelus, neque haberet alia prædicata æquè perfecta ac Angelus, & ita excessus perfectionis in modo producendi posset compensari, & excedi ex perfectione effectiuâ, & ex aliis prædicatis, ita vt omnibus pensatis perfectior esset Angelus non habens virtutem creaturam illa creaturâ hac virtute gaudente.

9 Sexta ratio est P. Hurtadi, quam sic expendit. Omnis actio est proportionata modo essendi, quam habet illius principium, sed nulla est entitas creata, quæ non habeat aliquam compositionem, vel ex materia, & forma, vel ex subiecto, & accidenti, vel ex natura & supposito: ergo nulla creatura potest habere aliquam actionem, quæ non sit pars alicuius compositionis, vel subiectum illius: sed creatio nullam facit compositionem, neque tanquam forma neque tanquam subiectum: ergo non potest procedere à creatura. Hæc ratio nihilo magis aliis præstat. Do omnem virtutem productionis habere aliquam compositionem, parco illationi, & primum consequens admitto, negotamen actionem creaturam ad aliquam compositionem non pertinere, quia in primis ipsa in se potest habere compositionem integram, si ad terminum integraliter compositum ordinetur. Secundò potest esse subiectum suæ præsentia. Item durationis, & relationis, in opinione, quæ admittit durationem, & relationem esse accidentia realiter à subiectis distincta.

§. II.

Propria sententia.

10 **A**firmo nullam creaturam existere neque possibilem esse, quæ virtutem habeat creaturam, rrahit me ad hanc conclusionem etsi non forti aliqua ratione suffultam auctoritas Patrum, & scholasticorum à quibus sine gravissimo fundamento non licet recedere, in præsentem autem licet rationem nimis efficacem pro hac sententia non inuenerim nullam vidi, quæ oppositam positionem suadeat. Probo conclusionem ex D. Cyrillo Alexand. lib. 2. contra Iulianum: *fnac: essanatura sunt ea, quæ propria sunt solius, & vniuersi summe substantie. Quorum vnum esse dicimus efficaciter producere posse vt creatorem, & producere res, quæ aliquando non erant.* Tradit eandem conclusionem Augustinus lib. 12. de ciuitate Dei cap. 24. & 3. de Trinit. cap. 8. *Nec boni (verba sunt Augulini,) nec Angeli mali possunt esse creatores alicuius rei, & cap. 15. lib. 9. de generatione ad litteram: Create naturam nullus Angelus potest neque seipsum.* Athanasius serm. 3. contra Arianos sic habet: *Administrare creaturam, & seruorum est, conducere autem, & creare solius Dei, eiusque Verbi, & sapientie.* Ad affirmandum creaturas quæ de facto dantur virtutem non habere creaturam, negatio tantum indigeo fundameto, quod simul cum Doctorum, & Patrum auctoritate firmissimum est. Illud esto, nullam esse rationem, vel leuem coniecturam quæ suadeat alicui enti creato virtutem inesse creandi: ergo non sine magna temeritate potest dici dari de facto creaturam potentem eare, vt enim sæpè dixi ad non concedendam de facto virtutem existentem sufficit nullam esse rationem, quæ illius existentiam propugnât, præcipue cum tanta Doctorum, & Patrum auctoritas illam impugnet.

11 Circa creaturas possibiles difficile admodum est rationem reddere, cur non possit dari aliqua hac virtute prædita. Vidimus rationes suprà adductas inefficaces esse, aliam propono. Non potest dari creatura, quæ operetur immanenter nisi per actionem receptam in ipsa: ergo non potest dari creatura, quæ operetur transeunter, nisi per actionem in alio subiecto receptam. Probo consequentiam: sicuti non est de ratione actionis transeuntis recipi in subiecto, si quidem Deus per actionem transeuntem in nullo subiecto receptam operatur, ita non est de conceptu operationis immanentis recipi in subiecto, à quo procedit, Deus enim immanenter operationes intelligendæ & amandæ